

สฺขุมนํ วา หีนํ วา ปณฺเฑิตํ วา ยํ ทูเร สนฺตฺติเก วา, สพฺพํ วิญฺญาณํ “เนตํ มม, เนโสหฺมสฺสฺมิ, น เมโส อตฺตาท”ติ เอวเมตํ ยถาภูตํ สมมปฺปญฺญาเย ทฏฺฐจฺพฺพ.

เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว สฺสฺสวา อริยสฺสวโก รุสฺสฺมีปํ นิพฺพินฺนฺทติ, เวทนายปํ นิพฺพินฺนฺทติ, สญฺญาเยปํ นิพฺพินฺนฺทติ, สจฺจขารสฺสฺมีปํ นิพฺพินฺนฺทติ, วิญฺญาณสฺสฺมีปํ นิพฺพินฺนฺทติ, นิพฺพินฺนํ วิรชฺชติ, วิรชฺคา วิมฺจฺจติ, วิมฺจฺจตฺสฺสฺมี “วิมฺจฺจ”มิตฺติ ญาณํ โหติ, “ซีณาชาติ, วุสฺสิตํ พฺรหฺมจฺริยํ, กตํ ภรณํ, นาปรี อิตฺตตฺตยา”ติ ปชานาตีติ. จพฺพีสฺสฺสฺม.

ปฺรโมกฺคเน อฏฺฐจฺวารสฺส เวยฺยากรณนา
ทฺตฺติยคฺคเน จพฺพีสฺสํ วิตฺถาเรตฺตพฺพานิ
ตฺตฺติยคฺคเน จพฺพีสฺสํ วิตฺถาเรตฺตพฺพานิ
จกฺขุสฺสฺสคฺคเน จพฺพีสฺสํ วิตฺถาเรตฺตพฺพานิ.

ทฎฺฐจฺสฺสฺสฺสฺสํ นิฏฺฐจฺสฺสฺส.

๔. โอกฺกนฺตสฺสฺสฺส

๑. จกฺขุสฺสฺส

[๓๐๒] สวาทฺถินิทานํ. จกฺขุํ ภิกฺขเว อนิจฺจํ วิปริณามิ อญฺญตฺตภาวึ, โสทํ อนิจฺจํ วิปริณามิ อญฺญตฺตภาวึ, พฺมานํ อนิจฺจํ วิปริณามิ อญฺญตฺตภาวึ, ชิวฺหา อนิจฺจา วิปริณามิ อญฺญตฺตภาวึ, กาโย อนิจฺจโ จ วิปริณามิ อญฺญตฺตภาวึ, มโน อนิจฺจโ จ วิปริณามิ อญฺญตฺตภาวึ. โย ภิกฺขเว อิเม ฐมฺเม เอวํ สทฺทฺทฺทติ อธิมฺมจฺจติ. อยํ วุจฺจติ สทฺธานุสฺสริ โอกฺกนฺโต สมฺมตฺตนิยามํ, สปฺปรีสฺสฺสฺมี โอกฺกนฺโต, วิตฺติวฺจฺจโต ปุณฺณชฺชนฺนฺมึ, อภพฺโพ ทํ กมฺมํ กาทํ, ยํ กมฺมํ กตฺวา นิริยํ วา ติริจฺจนายอนิ วา ปิตฺติวิสยํ วา อฺปปชฺเชยฺย, อภพฺโพ^๑ ทาว กาลํ กาทํ, ยาว น โสตาปตฺติผลํ สจฺจนิกโรติ.

๑ จ.ม. อภพฺโพ จ

ยสฺส โข ภิกฺขเว อิมे ธมฺมา เอวํ ปณฺณาย มตฺตโส นิชฺฌานํ ชมนฺติ. อयํ
 วุจฺจติ ธมฺมานุสารี โอบกนุโต สมฺมตฺตนิยามํ, สປฺปริสฺสภูมึ โอบกนุโต, วีตฺตฺโต
 ปุณฺณชฺชนภฺมึ, อภพฺโพ ทํ กมฺมํ กาคฺคํ, ยํ กมฺมํ กตฺวา นิริยํ วา ติรจฺจนโยนี วา
 ปิตฺตฺตวิสยํ วา อປฺปชฺเชยฺย, อภพฺโพ ทาว กาลํ กาคฺคํ, ยาว น โสตาปตฺตฺตผลํ
 สจฺจิกโรติ. โย ภิกฺขเว อิมे ธมฺเม เอวํ ชานาติ เอวํ ปสฺสตี, อयํ วุจฺจติ
 โสตาปนฺโน อวินิปาตธมฺโม นียโต สมฺโพธิปรายโนติ. ปจฺมํ.

๒. รูปสฺสุต

[๓๐๓] สวาทฺถนิทานํ. รุปา ภิกฺขเว อนิจฺจา วิปริณามิโน อณฺณตภาวิโน, สทฺทา
 อนิจฺจา วิปริณามิโน อณฺณตภาวิโน, กนฺธา อนิจฺจา วิปริณามิโน อณฺณตภาวิโน,
 รสา อนิจฺจา วิปริณามิโน อณฺณตภาวิโน, โสภฺจพฺพา อนิจฺจา วิปริณามิโน
 อณฺณตภาวิโน, ธมฺมา อนิจฺจา วิปริณามิโน อณฺณตภาวิโน. โย ภิกฺขเว อิมे
 ธมฺเม เอวํ สทฺทหตี อธิมุจฺจติ. อยํ วุจฺจติ สทฺธานุสารี โอบกนุโต สมฺมตฺต-
 นิยามํ, สປฺปริสฺสภูมึ โอบกนุโต, วีตฺตฺโต ปุณฺณชฺชนภฺมึ, อภพฺโพ ทํ กมฺมํ กาคฺคํ,
 ยํ กมฺมํ กตฺวา นิริยํ วา ติรจฺจนโยนี วา ปิตฺตฺตวิสยํ วา อປฺปชฺเชยฺย, อภพฺโพ
 ทาว กาลํ กาคฺคํ, ยาว น โสตาปตฺตฺตผลํ สจฺจิกโรติ.

ยสฺส โข ภิกฺขเว อิมे ธมฺมา เอวํ ปณฺณาย มตฺตโส นิชฺฌานํ ชมนฺติ.
 อยํ วุจฺจติ ธมฺมานุสารี โอบกนุโต สมฺมตฺตนิยามํ, สປฺปริสฺสภูมึ โอบกนุโต, วีตฺตฺโต
 ปุณฺณชฺชนภฺมึ, อภพฺโพ ทํ กมฺมํ กาคฺคํ, ยํ กมฺมํ กตฺวา นิริยํ วา ติรจฺจนโยนี
 วา ปิตฺตฺตวิสยํ วา อປฺปชฺเชยฺย, อภพฺโพ ทาว กาลํ กาคฺคํ, ยาว น โสตา-
 ปตฺตฺตผลํ สจฺจิกโรติ. โย ภิกฺขเว อิมे ธมฺเม เอวํ ปชานาติ เอวํ ปสฺสตี,
 อยํ วุจฺจติ โสตาปนฺโน อวินิปาตธมฺโม นียโต สมฺโพธิปรายโนติ. ทฺตฺติยํ.

๓. วิญญาณสูตร

[๓๐๔] สวาทถุณินทานัน. จกขุวิญญาณัน ภิกขเว อนิจจัง วิปริณามิ อณฺณตภาวิ. โสทวิญาณัน ๗ เป ๗ ขานวิญาณัน... ชิวหาวิญาณัน... กายวิญาณัน... มโน-
 วิญาณัน อนิจจัง วิปริณามิ อณฺณตภาวิ. โย ภิกขเว ๗ เป ๗ สจฺฉิกโรติ.
 ยสฺส โข ภิกขเว ๗ เป ๗ สจฺฉิกโรติ. โย ภิกขเว ๗ เป ๗ สมโพธิปรายโนติ. ทตฺติย.

๔. สมผลสูตร

[๓๐๕] สวาทถุณินทานัน. จกขุสมผลโส ภิกขเว อนิจฺโจ วิปริณามิ อณฺณตภาวิ,
 โสทสมผลโส ๗ เป ๗ ขานสมผลโส... ชิวหาสมผลโส... กายสมผลโส... มโน-
 สมผลโส อนิจฺโจ วิปริณามิ อณฺณตภาวิ. โย ภิกขเว อิเม ฐมฺเม เอวํ สทฺทหติ
 อธิมฺุจฺจติ. อยํ วุจฺจติ สทฺธานุสาริ ๗ เป ๗ สมโพธิปรายโนติ. จตฺตุถ.

๕. สมผลสชาสูตร

[๓๐๖] สวาทถุณินทานัน. จกขุสมผลสชา ภิกขเว เวทนา อนิจฺจา วิปริณามิ อณฺณตภา-
 ภาวิ, โสทสมผลสชา เวทนา ๗ เป ๗ ขานสมผลสชา เวทนา... ชิวหาสมผลสชา
 เวทนา... กายสมผลสชา เวทนา... มโนสมผลสชา เวทนา อนิจฺจา วิปริณามิ
 อณฺณตภาวิ. โย ภิกขเว อิเม ฐมฺเม เอวํ สทฺทหติ อธิมฺุจฺจติ. อยํ วุจฺจติ
 สทฺธานุสาริ ๗ เป ๗ สมโพธิปรายโนติ. ปณฺจม.

๖. รูปสลยาสุตต

[๓๐๗] สวาทถุณินทานัน. รูปสลยภา ภิกขเว อนิจฺจา วิปริณามิ อณฺณตภาวิ,
 สทฺทสลยภา ๗ เป ๗ คณฺฐสลยภา... รสสลยภา... โสฏฺฐพฺพสลยภา... ฐมฺมสลยภา
 อนิจฺจา วิปริณามิ อณฺณตภาวิ. โย ภิกขเว อิเม ฐมฺเม เอวํ สทฺทหติ อธิ-
 มฺุจฺจติ. อยํ วุจฺจติ สทฺธานุสาริ ๗ เป ๗ สมโพธิปรายโนติ. ฉฏฺฐ.

๗. รูปสยฺยเจตนาสุตฺต

[๓๐๘] สวาทถุณินิทานํ. รูปสยฺยเจตนา ภิกฺขเว อนิจฺจา วิปริณามิ อณฺณตภาวํ, สทฺทสยฺยเจตนา ๖ เป ๖ กนฺธสยฺยเจตนา... รสสยฺยเจตนา... โผฏฺฐพฺพสยฺยเจตนา... ฌมฺมสยฺยเจตนา อนิจฺจา วิปริณามิ อณฺณตภาวํ. โย ภิกฺขเว อิม ฌมฺเม เอวํ สทฺทหติ อธิมฺุจฺจติ. อयํ วุจฺจติ สทฺธานุสสารี ๖ เป ๖ สมฺโพธิปรายโนติ. สตฺตมํ.

๘. รูปตณฺหาสุตฺต

[๓๐๙] สวาทถุณินิทานํ. รูปตณฺหา ภิกฺขเว อนิจฺจา วิปริณามิ อณฺณตภาวํ, สทฺทตณฺหา ๖ เป ๖ กนฺธตณฺหา... รสตณฺหา... โผฏฺฐพฺพตณฺหา... ฌมฺมตณฺหา อนิจฺจา วิปริณามิ อณฺณตภาวํ. โย ภิกฺขเว อิม ฌมฺเม เอวํ สทฺทหติ อธิมฺุจฺจติ. อยํ วุจฺจติ สทฺธานุสสารี ๖ เป ๖ สมฺโพธิปรายโนติ. อฏฺฐมํ.

๙. ปจฺวีธตฺตสุตฺต

[๓๑๐] สวาทถุณินิทานํ. ปจฺวีธตฺต ภิกฺขเว อนิจฺจา วิปริณามิ อณฺณตภาวํ, อาโปธตฺต ๖ เป ๖ เทโธธตฺต... วาโยธตฺต... อากาสธตฺต... วิญฺญาณธตฺต อนิจฺจา วิปริณามิ อณฺณตภาวํ. โย ภิกฺขเว อิม ฌมฺเม เอวํ สทฺทหติ อธิมฺุจฺจติ. อยํ วุจฺจติ สทฺธานุสสารี ๖ เป ๖ สมฺโพธิปรายโนติ. นวมํ.

๑๐. ขนฺธสุตฺต

[๓๑๑] สวาทถุณินิทานํ. รูปํ ภิกฺขเว อนิจฺจํ วิปริณามิ อณฺณตภาวํ, เวทนา อนิจฺจา วิปริณามิ อณฺณตภาวํ, สยฺยภา ๖ เป ๖ สงฺขารภา อนิจฺจา วิปริณามิโน อณฺณตภาวํโน, วิญฺญาณํ อนิจฺจํ วิปริณามิ อณฺณตภาวํ. โย ภิกฺขเว อิม ฌมฺเม เอวํ สทฺทหติ อธิมฺุจฺจติ. อยํ วุจฺจติ สทฺธานุสสารี โยกุนฺโต สมฺมตฺตุนิยามํ, สปฺปฺริสฺสภูมึ โยกุนฺโต, วิตฺตวฺโต ปุถุชฺชนภุมมึ, อภพฺโพ ทํ กมฺมํ กาคฺคํ, ยํ กมฺมํ กตฺวา นิรยํ วา ตีรจฺจนายโน นี วา ปิตฺติวีสยํ วา อูปฺปะชฺเชยฺย, อภพฺโพ ทาว กาลํ กาคฺคํ, ยาว น โสตาปตฺตติผลํ สจฺฉิกโรติ.

ยสฺส โข ภิกฺขเว อิมํ ฐมฺมา เอวํ ปณฺณาย มตฺตโส นิชฺฌานํ ขมฺนฺติ. อयํ
 วุจฺจติ ฐมฺมานุสารี โอกฺกนฺโต สมนฺตตฺตนิยามํ, สปรฺสฺสภูมึ โอกฺกนฺโต, วิทิวตฺโต
 ปุณฺณชฺชนฺภูมึ, อภพฺโพ ทํ กมฺมํ กาทฺถุ, ยํ กมฺมํ กตฺวา นิริยํ वा ติริจฺจนโยนี वा
 ปิตฺติวิสยํ वा อุปฺปชฺเชยฺย, อภพฺโพวํ ทาว กาลํ กาทฺถุ, ยาว น โสตาปตฺติผลํ
 สจฺจิกโรติ. โย ภิกฺขเว อิมํ ฐมฺเม เอวํ ปชานาติ เอวํ ปสฺสติ. อयํ วุจฺจติ
 โสตาปนฺโน อวินิปาตฐมฺโม นียโต สมฺโพธิปรายโนติ. ทสมํ.

โอกฺกนฺตสังยุตฺตํ นิฏฺฐิตํ.

ตสฺสุทฺธานํ

จกฺขุ รูปฺมจ วิญฺญาณํ ผสฺโส จ เวทนาย จ
 สญฺญา จ เจตนา ตณฺหา ธาตุ ขนฺธเรน เท ทสฺสาคิ.

๕. อุปฺปาทสังยุตฺต

๑. จกฺขุสฺสุตฺต

[๓๑๒] สวาทฺถุณิทานํ. โย โข ภิกฺขเว จกฺขุสฺส อุปฺปาโท จิตฺติ อภินิพฺพตฺติ
 ปาตุภาโว, ทกฺขสฺเสโส อุปฺปาโท, โรคานํ จิตฺติ, ชรามรณสฺส ปาตุภาโว. โย
 โสตสฺส อุปฺปาโท จิตฺติ ๖ เป ๖ โย ฆานสฺส อุปฺปาโท จิตฺติ... โย ชิวฺหาย อุปฺปาโท
 จิตฺติ... โย กายสฺส อุปฺปาโท จิตฺติ... โย มนสฺส อุปฺปาโท จิตฺติ อภินิพฺพตฺติ
 ปาตุภาโว, ทกฺขสฺเสโส อุปฺปาโท, โรคานํ จิตฺติ, ชรามรณสฺส ปาตุภาโว.

โย จ ภิกฺขเว จกฺขุสฺส นิโรโร วุสโม อตฺตงฺกโม, ทกฺขสฺเสโส นิโรโร,
 โรคานํ วุสโม, ชรามรณสฺส อตฺตงฺกโม. โย โสตสฺส นิโรโร ๖ เป ๖ โย
 ฆานสฺส นิโรโร... โย ชิวฺหาย นิโรโร... โย กายสฺส นิโรโร... โย มนสฺส
 นิโรโร วุสโม อตฺตงฺกโม, ทกฺขสฺเสโส นิโรโร, โรคานํ วุสโม, ชรามรณสฺส
 อตฺตงฺกโมติ. ปจฺมํ.

๒. รูปสุตต

[๓๑๓] สวาทถุณินทานัน. โย โข ภิกขเว รูปานํ อุปปาโท จิตฺติ อภินิพฺพตฺติ ปาตุภาโว, ทฺกฺขสฺเสสฺส อุปฺปาโท, โรคานํ จิตฺติ, ชรามรณสฺส ปาตุภาโว. โย สทฺททานันํ ๗ เป ๗ โย คนฺธานันํ... โย รสานันํ... โย โผฏฺฐพฺพานันํ... โย ฐมฺมานันํ อุปฺปาโท จิตฺติ อภินิพฺพตฺติ ปาตุภาโว, ทฺกฺขสฺเสสฺส อุปฺปาโท, โรคานํ จิตฺติ, ชรามรณสฺส ปาตุภาโว.

โย จ โข ภิกขเว รูปานํ นิโรโธ วุสโม อตฺตงฺกโม, ทฺกฺขสฺเสสฺส นิโรโธ, โรคานํ วุสโม, ชรามรณสฺส อตฺตงฺกโม. โย สทฺททานันํ ๗ เป ๗ โย คนฺธานันํ... โย รสานันํ... โย โผฏฺฐพฺพานันํ... โย ฐมฺมานันํ นิโรโธ วุสโม อตฺตงฺกโม, ทฺกฺขสฺเสสฺส นิโรโธ, โรคานํ วุสโม, ชรามรณสฺส อตฺตงฺกโมติ. ทฺตฺติยํ.

๓. วิชฺฌณฺณสุตต

[๓๑๔] สวาทถุณินทานัน. โย โข ภิกขเว จกฺขุวิชฺฌณฺณสฺส อุปฺปาโท จิตฺติ ๗ เป ๗ ชรามรณสฺส ปาตุภาโว ๗ เป ๗ โย มโนวิชฺฌณฺณสฺส อุปฺปาโท จิตฺติ ๗ เป ๗ ชรามรณสฺส ปาตุภาโว.

โย จ โข ภิกขเว จกฺขุวิชฺฌณฺณสฺส นิโรโธ ๗ เป ๗ ชรามรณสฺส อตฺตงฺกโม ๗ เป ๗ โย มโนวิชฺฌณฺณสฺส นิโรโธ ๗ เป ๗ ชรามรณสฺส อตฺตงฺกโมติ. ทฺตฺติยํ.

๔. สมฺมตฺตสุตต

[๓๑๕] สวาทถุณินทานัน. โย โข ภิกขเว จกฺขุสมฺมตฺตสฺส อุปฺปาโท จิตฺติ ๗ เป ๗ ชรามรณสฺส ปาตุภาโว ๗ เป ๗ โย มโนสมฺมตฺตสฺส อุปฺปาโท จิตฺติ ๗ เป ๗ ชรามรณสฺส ปาตุภาโว.

โย จ โข ภิกขเว จกฺขุสมฺมตฺตสฺส นิโรโธ ๗ เป ๗ ชรามรณสฺส อตฺตงฺกโม ๗ เป ๗ โย มโนสมฺมตฺตสฺส นิโรโธ ๗ เป ๗ ชรามรณสฺส อตฺตงฺกโมติ. จตฺตฺตํ.

๕. สมมุตฺตชสูตต

[๓๑๖] สวาทุณินิทานं. โย โข ภิกฺขเว จกฺขุสมมุตฺตชาย เวทนาย อุปฺปาโท จิตฺติ ๖ เป ๖ ชรามรณสูตฺต ปาตุภาโว ๖ เป ๖ โย มโนสมมุตฺตชาย เวทนาย อุปฺปาโท จิตฺติ อภินิพฺพตฺติ ปาตุภาโว, ทฺกฺขสฺเสโส อุปฺปาโท, โรคานํ จิตฺติ, ชรามรณสูตฺต ปาตุภาโว.

โย จ โข ภิกฺขเว จกฺขุสมมุตฺตชาย เวทนาย นิโรโธ วุปฺสโม ๖ เป ๖ ชรามรณสูตฺต อตฺตงฺกโม ๖ เป ๖ โย มโนสมมุตฺตชาย เวทนาย นิโรโธ วุปฺสโม อตฺตงฺกโม, ทฺกฺขสฺเสโส นิโรโธ, โรคานํ วุปฺสโม, ชรามรณสูตฺต อตฺตงฺกโมติ. ปญฺจมํ.

๖. สลยณาสูตต

[๓๑๗] สวาทุณินิทานं. โย โข ภิกฺขเว รุปฺสลยณาย อุปฺปาโท จิตฺติ ๖ เป ๖ ชรามรณสูตฺต ปาตุภาโว ๖ เป ๖ โย ธมฺมสลยณาย อุปฺปาโท จิตฺติ อภินิพฺพตฺติ ปาตุภาโว, ทฺกฺขสฺเสโส อุปฺปาโท, โรคานํ จิตฺติ, ชรามรณสูตฺต ปาตุภาโว.

โย จ โข ภิกฺขเว รุปฺสลยณาย นิโรโธ ๖ เป ๖ ชรามรณสูตฺต อตฺตงฺกโม ๖ เป ๖ โย ธมฺมสลยณาย นิโรโธ วุปฺสโม อตฺตงฺกโม, ทฺกฺขสฺเสโส นิโรโธ, โรคานํ วุปฺสโม, ชรามรณสูตฺต อตฺตงฺกโมติ. ฉฏฺฐํ.

๗. สลยเจตนาสูตต

[๓๑๘] สวาทุณินิทานं. โย โข ภิกฺขเว รุปฺสลยเจตนาย อุปฺปาโท จิตฺติ ๖ เป ๖ ชรามรณสูตฺต ปาตุภาโว ๖ เป ๖ โย ธมฺมสลยเจตนาย อุปฺปาโท จิตฺติ อภินิพฺพตฺติ ปาตุภาโว. ทฺกฺขสฺเสโส อุปฺปาโท, โรคานํ จิตฺติ, ชรามรณสูตฺต ปาตุภาโว.

โย จ โข ภิกฺขเว รุปฺสลยเจตนาย นิโรโธ ๖ เป ๖ ชรามรณสูตฺต อตฺตงฺกโม ๖ เป ๖ โย ธมฺมสลยเจตนาย นิโรโธ วุปฺสโม อตฺตงฺกโม, ทฺกฺขสฺเสโส นิโรโธ, โรคานํ วุปฺสโม, ชรามรณสูตฺต อตฺตงฺกโมติ. สทฺตมํ.

๘. ตณฺหาสุตฺต

[๓๑๙] สวาทถุณินิทานํ. โย โข ภิกฺขเว รุปตณฺหํ อุปฺปาโท จิตฺติ ฯ เป ฯ
 ชรามรณสฺส ปาตุภาโว ฯ เป ฯ โย ฌมฺมตณฺหํ อุปฺปาโท จิตฺติ อภินิพฺพตฺติ
 ปาตุภาโว, ทุกฺขสฺเสโส อุปฺปาโท, โรคาณํ จิตฺติ, ชรามรณสฺส ปาตุภาโว.

โย จ โข ภิกฺขเว รุปตณฺหํ นิโรโธ ฯ เป ฯ ชรามรณสฺส อตฺตงฺคโม ฯ เป ฯ
 โย ฌมฺมตณฺหํ นิโรโธ วุปฺสโม อตฺตงฺคโม, ทุกฺขสฺเสโส นิโรโธ, โรคาณํ
 วุปฺสโม, ชรามรณสฺส อตฺตงฺคโมติ. อฏฺฐมํ.

๙. ธาตุสุตฺต

[๓๒๐] สวาทถุณินิทานํ. โย โข ภิกฺขเว ปจฺจวិธาตฺตยา อุปฺปาโท จิตฺติ อภินิพฺพตฺติ
 ปาตุภาโว ฯ เป ฯ ชรามรณสฺส ปาตุภาโว. โย อาโปธาตฺตยา ฯ เป ฯ โย เตโชธาตฺตยา...
 โย วาโยธาตฺตยา... โย อากาสธาตฺตยา... โย วิญฺญาณธาตฺตยา อุปฺปาโท จิตฺติ
 อภินิพฺพตฺติ ปาตุภาโว, ทุกฺขสฺเสโส อุปฺปาโท, โรคาณํ จิตฺติ, ชรามรณสฺส ปาตุภาโว.

โย จ โข ภิกฺขเว ปจฺจวิธาตฺตยา นิโรโธ ฯ เป ฯ ชรามรณสฺส อตฺตงฺคโม. โย
 อาโปธาตฺตยา นิโรโธ ฯ เป ฯ โย เตโชธาตฺตยา นิโรโธ... โย วาโยธาตฺตยา นิโรโธ...
 โย อากาสธาตฺตยา นิโรโธ... โย วิญฺญาณธาตฺตยา นิโรโธ วุปฺสโม อตฺตงฺคโม,
 ทุกฺขสฺเสโส นิโรโธ, โรคาณํ วุปฺสโม, ชรามรณสฺส อตฺตงฺคโมติ. นวมํ.

๑๐. ขนฺธสุตฺต

[๓๒๑] สวาทถุณินิทานํ. โย โข ภิกฺขเว รุปสฺส อุปฺปาโท จิตฺติ อภินิพฺพตฺติ
 ปาตุภาโว, ทุกฺขสฺเสโส อุปฺปาโท, โรคาณํ จิตฺติ, ชรามรณสฺส ปาตุภาโว. โย เวทนาย
 ฯ เป ฯ โย สมฺมณาย... โย สงฺฆารานํ... โย วิญฺญาณสฺส อุปฺปาโท จิตฺติ อภินิพฺพตฺติ
 ปาตุภาโว, ทุกฺขสฺเสโส อุปฺปาโท, โรคาณํ จิตฺติ, ชรามรณสฺส ปาตุภาโว.

โย จ โข ภิกขเว รูปสุตฺต นิโรโธ วุปฺสโม อตฺตงฺกโม, ทุกฺขสุเสโส นิโรโธ,
 ไรคานํ วุปฺสโม, ชรามรณสุตฺต อตฺตงฺกโม. โย เวทนาย ๆเป ๆ โย สญฺญาเย...
 โย สงฺฆารานํ... โย วิญญาณสุตฺต นิโรโธ วุปฺสโม อตฺตงฺกโม, ทุกฺขสุเสโส นิโรโธ,
 ไรคานํ วุปฺสโม, ชรามรณสุตฺต อตฺตงฺกโมติ. ทสมํ.

อุปฺปาทสังยุตฺตํ นิฏฺฐจิตฺตํ.

ตสฺสุทฺถานํ

จกฺขุ รูปญจ วิญญาณํ ผสฺโส จ เวทนาย จ
 สญฺญา จ เจตนา ตณฺหา ธาตุ ชนฺธเรน เท ทสชาติ.

๖. กิเลสสังยุตต

๑. จกฺขุสุตฺต

[๓๒๒] สวาทุณินิทานํ. โย ภิกขเว จกฺขุสมฺมึ ฉนฺทราโค, จิตฺตสุเสโส อุปฺกภิเลโส.
 โย โสตสมฺมึ ฉนฺทราโค, จิตฺตสุเสโส อุปฺกภิเลโส. โย ฆานสมฺมึ ฉนฺทราโค, จิตฺตสุ-
 เสโส อุปฺกภิเลโส. โย ชิวฺหาย ฉนฺทราโค, จิตฺตสุเสโส อุปฺกภิเลโส. โย กายสมฺมึ
 ฉนฺทราโค, จิตฺตสุเสโส อุปฺกภิเลโส. โย มนสมฺมึ ฉนฺทราโค, จิตฺตสุเสโส อุปฺกภิเลโส.
 ยโต โข ภิกขเว ภิกฺขุโน อิมेषุ ฉสุ จาเนสุ เจตโส อุปฺกภิเลโส ปหีนो โหติ,
 เนกขมฺมนินฺนํ จสฺส จิตฺตํ โหติ, เนกขมฺมปริภาวิตํ จิตฺตํ กมฺมณฺยํ ขายติ อภิญญา
 สจฺฉิกฺรณฺเียสุ รมฺเมสุติ. ปจฺมํ.

๒. รูปสุตฺต

[๓๒๓] สวาทุณินิทานํ. โย ภิกขเว รูปสุ ฉนฺทราโค, จิตฺตสุเสโส อุปฺกภิเลโส.
 โย สทฺเทศุ ๆเป ๆ โย คนฺธेषุ... โย รเสสุ... โย โผฏฺฐพฺเพสุ... โย รมฺเมสุ

๔. โลกกันตสังยุต

๑. จักขุสูตร

ว่าด้วยจักขุ

[๓๐๒] เรื่องเกิดขึ้นที่กรุงสาวัตถี

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย จักขุ (ตา) ไม่เที่ยง มีความแปรผัน มีภาวะโดยอาการอื่น

โสตะ (หู) ไม่เที่ยง มีความแปรผัน มีภาวะโดยอาการอื่น

ฆานะ (จมูก) ไม่เที่ยง มีความแปรผัน มีภาวะโดยอาการอื่น

ชีวหา (ลิ้น) ไม่เที่ยง มีความแปรผัน มีภาวะโดยอาการอื่น

กายไม่เที่ยง มีความแปรผัน มีภาวะโดยอาการอื่น

มโน (ใจ) ไม่เที่ยง มีความแปรผัน มีภาวะโดยอาการอื่น

ภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดศรัทธาเชื่อมั่นธรรมเหล่านี้ของผู้นี้ เราเรียกว่า ‘สัทธานุสारी’^๑ ก้าวลงสู่อริยมรรค หยั่งลงสู่ภูมิของสัตบุรุษ ผ่านภูมิของปุถุชนได้แล้ว ไม่ควรทำกรรมที่ทำแล้วไปเกิดในนรก กำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน หรือภูมิแห่งเปรต ไม่สมควรตายตราบเท่าที่ยังไม่ทำให้แจ้งโสดาปัตติผล’

ภิกษุทั้งหลาย ธรรมเหล่านี้ของผู้ใดประจักษ์ชัดโดยยิ่งด้วยปัญญาอย่างนี้ ผู้ที่เราเรียกว่า ‘ธัมมานุสारी’^๒ ก้าวลงสู่อริยมรรค หยั่งลงสู่ภูมิของสัตบุรุษ ผ่านภูมิของปุถุชนได้แล้ว ไม่ควรทำกรรมที่ทำแล้วไปเกิดในนรก กำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน หรือภูมิแห่งเปรต ไม่สมควรตายตราบเท่าที่ยังไม่ทำให้แจ้งโสดาปัตติผล’

^๑ สัทธานุสारी คือผู้แล่นไปตามศรัทธา ท่านผู้ปฏิบัติเพื่อโสดาปัตติผล มีศรัทธาแก่กล้า บรรลุผลแล้ว กลายเป็นสัทธาวิมุต (อง.ทุก.อ. ๒/๔๙/๕๕, อง.สตตก.อ. ๓/๑๔/๑๖๒)

^๒ ธัมมานุสारी หมายถึงผู้แล่นไปตามธรรม ท่านผู้ปฏิบัติเพื่อโสดาปัตติผล มีปัญญาแก่กล้า บรรลุผลแล้ว กลายเป็นทวิภูริปัตตะ (อง.ทุก.อ. ๒/๔๙/๕๕, อง.สตตก.อ. ๓/๑๔/๑๖๒.)

ภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดรู้เห็นธรรมเหล่านี้เป็นอย่างนี้ ผู้นี้เราเรียกว่า ‘เป็นโสดาบัน ไม่มีทางตกต่ำ มีความแน่นอนที่จะสำเร็จสัมโพธิในวันข้างหน้า’

จักขสูตรที่ ๑ จบ

๒. รูปสูตร

ว่าด้วยรูป

[๓๐๓] เรื่องเกิดขึ้นที่กรุงสาวัตถี

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย รูปไม่เที่ยง มีความแปรผัน มีภาวะโดยอาการอื่น

สัททะ(เสียง)ไม่เที่ยง มีความแปรผัน มีภาวะโดยอาการอื่น

คันธะ(กลิ่น)ไม่เที่ยง มีความแปรผัน มีภาวะโดยอาการอื่น

รสไม่เที่ยง มีความแปรผัน มีภาวะโดยอาการอื่น

โณภูฐัพพะ (สิ่งที่ถูกต้องกาย) ไม่เที่ยง มีความแปรผัน มีภาวะโดยอาการอื่น

ธรรมารมณฺเไม่เที่ยง มีความแปรผัน มีภาวะโดยอาการอื่น

ภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดศรัทธาเชื่อมั่นธรรมเหล่านี้เป็นอย่างนี้ ผู้นี้เราเรียกว่า ‘สัทธานุสारी ก้าวลงสู่อริยมรรค หยั่งลงสู่ภูมิของสัตบุรุษ ผ่านภูมิของปุถุชนได้แล้ว ไม่ควรทำกรรมที่ทำแล้วไปเกิดในนรก กำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน หรือภูมิแห่งเปรต ไม่สมควรตายตราบเท่าที่ยังไม่ทำให้แจ้งโสดาปัตติผล’

ภิกษุทั้งหลาย ธรรมเหล่านี้ของผู้ใดประจักษ์ชัดโดยยิ่งด้วยปัญญาอย่างนี้ ผู้นี้เราเรียกว่า ‘ธัมมานุสारी ก้าวลงสู่อริยมรรค หยั่งลงสู่ภูมิของสัตบุรุษ ผ่านภูมิของปุถุชนได้แล้ว ไม่ควรทำกรรมที่ทำแล้วไปเกิดในนรก กำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน หรือภูมิแห่งเปรต ไม่สมควรตายตราบเท่าที่ยังไม่ทำให้แจ้งโสดาปัตติผล’

ภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดรู้เห็นธรรมเหล่านี้เป็นอย่างนี้ ผู้นี้เราเรียกว่า ‘เป็นโสดาบัน ไม่มีทางตกต่ำ มีความแน่นอนที่จะสำเร็จสัมโพธิในวันข้างหน้า’

รูปสูตรที่ ๒ จบ

๓. วิญญาณสูตร

ว่าด้วยวิญญาณ

[๓๐๔] เรื่องเกิดขึ้นที่กรุงสาวัตถี

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย จักขุวิญญาณ (ความรู้อารมณ์ทางตา) ไม่เที่ยง มีความแปรผัน มีภาวะโดยอาการอื่น

โสตวิญญาณ (ความรู้อารมณ์ทางหู) ฯลฯ

ฆานวิญญาณ (ความรู้อารมณ์ทางจมูก) ...

ชีวหาวิญญาณ (ความรู้อารมณ์ทางลิ้น) ...

กายวิญญาณ (ความรู้อารมณ์ทางกาย) ...

มโนวิญญาณ (ความรู้อารมณ์ทางใจ) ไม่เที่ยง มีความแปรผัน มีภาวะโดยอาการอื่น

ภิกษุทั้งหลาย ผู้ใด ฯลฯ ตราบเท่าที่ยังไม่ทำให้แจ้งโสดาปัตติผล

ภิกษุทั้งหลาย ธรรมเหล่านี้ของผู้ใด ฯลฯ ตราบเท่าที่ยังไม่ทำให้แจ้งโสดาปัตติผล

ภิกษุทั้งหลาย ผู้ใด ฯลฯ จะสำเร็จสัมโพธิในวันข้างหน้า”

วิญญาณสูตรที่ ๓ จบ

๔. สัมผัสสูตร

ว่าด้วยสัมผัส

[๓๐๕] เรื่องเกิดขึ้นที่กรุงสาวัตถี

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย จักขุสัมผัส (ความกระทบทางตา) ไม่เที่ยง มีความแปรผัน มีภาวะโดยอาการอื่น

โสตสัมผัส (ความกระทบทางหู) ฯลฯ

ฆานสัมผัส (ความกระทบทางจมูก) ...

ชีวหาสัมผัส (ความกระทบทางลิ้น) ...

กายสัมผัส (ความกระทบทางกาย) ...

มโนสัมผัส (ความกระทบทางใจ) ไม่เที่ยง มีความแปรผัน มีภาวะโดย
อาการอื่น

ภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดศรัทธาเชื่อมั่นธรรมเหล่านี้อย่างนี้ ผู้ที่เราเรียกว่า
'สัทธานุสारी ฯลฯ จะสำเร็จสัมโพธิในวันข้างหน้า"

สัมผัสสสูตรที่ ๔ จบ

๕. สัมผัสสชาสูตร

ว่าด้วยสัมผัสสชาเวทนา

[๓๐๖] เรื่องเกิดขึ้นที่กรุงสาวัตถี

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า "ภิกษุทั้งหลาย จักขุสัมผัสสชาเวทนา (เวทนาเกิด
จากสัมผัสทางตา) ไม่เที่ยง มีความแปรผัน มีภาวะโดยอาการอื่น

โสตสัมผัสสชาเวทนา (เวทนาเกิดจากสัมผัสทางหู) ฯลฯ

ฆานสัมผัสสชาเวทนา (เวทนาเกิดจากสัมผัสทางจมูก) ...

ชีวหาสัมผัสสชาเวทนา (เวทนาเกิดจากสัมผัสทางลิ้น) ...

กายสัมผัสสชาเวทนา (เวทนาเกิดจากสัมผัสทางกาย) ...

มโนสัมผัสสชาเวทนา (เวทนาเกิดจากสัมผัสทางใจ) ไม่เที่ยง มีความแปรผัน
มีภาวะโดยอาการอื่น

ภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดศรัทธาเชื่อมั่นธรรมเหล่านี้อย่างนี้ ผู้ที่เราเรียกว่า
'สัทธานุสारी ฯลฯ จะสำเร็จสัมโพธิในวันข้างหน้า"

สัมผัสสชาสูตรที่ ๕ จบ

๖. รูปสัญญาสูตร

ว่าด้วยรูปสัญญา

[๓๐๗] เรื่องเกิดขึ้นที่กรุงสาวัตถี

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย รูปสัญญา (ความหมายรูปร่าง) ไม่เที่ยง มีความแปรผัน มีภาวะโดยอาการอื่น

สัททสัญญา (ความหมายรู้เสียง) ฯลฯ

คันธสัญญา (ความหมายรู้กลิ่น) ...

รสสัญญา (ความหมายรู้รส) ...

โผฏฐัพพสัญญา (ความหมายรู้โผฏฐัพพะ) ...

ธัมมสัญญา (ความหมายรู้ธรรมารมณ์) ไม่เที่ยง มีความแปรผัน มีภาวะโดยอาการอื่น

ภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดศรัทธาเชื่อมั่นธรรมเหล่านี้เป็นอย่างดี ผู้นี้เราเรียกว่า ‘สัทธานุสारी’ ฯลฯ จะสำเร็จสัมโพธิในวันข้างหน้า”

รูปสัญญาสูตรที่ ๖ จบ

๗. รูปสัญญาเจตนาสูตร

ว่าด้วยรูปสัญญาเจตนา

[๓๐๘] เรื่องเกิดขึ้นที่กรุงสาวัตถี

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย รูปสัญญาเจตนา (ความจำนงรูป) ไม่เที่ยง มีความแปรผัน มีภาวะโดยอาการอื่น

สัททสัญญาเจตนา (ความจำนงเสียง) ฯลฯ

คันธสัญญาเจตนา (ความจำนงกลิ่น) ...

รสตัณหาเจตนา (ความจានงรส) ...

โผฏฐัพพตัณหาเจตนา (ความจานงโผฏฐัพพะ) ...

ธัมมตัณหาเจตนา (ความจานงธรรมารมณ) ไม่เที่ยง มีความแปรผัน มีภาวะโดยอาการอื่น

ภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดศรัทธาเชื่อมั่นธรรมเหล่านี้อย่างนี้ ผู้นี้เราเรียกว่า 'สัทธานุสारी ฯลฯ จะสำเร็จสัมโพธิในวันข้างหน้า'

รูปตัณหาสูตรที่ ๗ จบ

๘. รูปตัณหาสูตร

ว่าด้วยรูปตัณหา

[๓๐๙] เรื่องเกิดขึ้นที่กรุงสาวัตถี

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า "ภิกษุทั้งหลาย รูปตัณหา (ความทะยานอยากในรูป) ไม่เที่ยง มีความแปรผัน มีภาวะโดยอาการอื่น

สัททตัณหา (ความทะยานอยากในเสียง) ฯลฯ

คันธตัณหา (ความทะยานอยากในกลิ่น) ...

รสตัณหา (ความทะยานอยากในรส) ...

โผฏฐัพพตัณหา (ความทะยานอยากในโผฏฐัพพะ) ...

ธัมมตัณหา (ความทะยานอยากในธรรมารมณ) ไม่เที่ยง มีความแปรผัน มีภาวะโดยอาการอื่น

ภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดศรัทธาเชื่อมั่นธรรมเหล่านี้อย่างนี้ ผู้นี้เราเรียกว่า 'สัทธานุสारी ฯลฯ จะสำเร็จสัมโพธิในวันข้างหน้า'

รูปตัณหาสูตรที่ ๘ จบ

๙. ปฐวีธาตुสูตร ว่าด้วยปฐวีธาตุ

[๓๑๐] เรื่องเกิดขึ้นที่กรุงสาวัตถี

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ปฐวีธาตุ (ธาตุดิน) ไม่เที่ยง มีความแปรผัน มีภาวะโดยอาการอื่น

อาโปธาตุ (ธาตุน้ำ) ฯลฯ

เตโชธาตุ (ธาตุไฟ) ...

วาโยธาตุ (ธาตุลม) ...

อากาศธาตุ (ธาตุอากาศ) ...

วิญญานธาตุ (ธาตุวิญญาน) ไม่เที่ยง มีความแปรผัน มีภาวะโดยอาการอื่น

ภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดศรัทธาเชื่อมั่นธรรมเหล่านี้อย่างนี้ ผู้นี้เราเรียกว่า ‘สัทธานุสारी’ ฯลฯ จะสำเร็จสัมโพธิในวันข้างหน้า”

ปฐวีธาตुสูตรที่ ๙ จบ

๑๐. ขันธสูตร

ว่าด้วยขันธ

[๓๑๑] เรื่องเกิดขึ้นที่กรุงสาวัตถี

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย รูปไม่เที่ยง มีความแปรผัน มีภาวะโดยอาการอื่น

เวทนาไม่เที่ยง มีความแปรผัน มีภาวะโดยอาการอื่น

สัญญา ฯลฯ

สังขารไม่เที่ยง มีความแปรผัน มีภาวะโดยอาการอื่น

วิญญานไม่เที่ยง มีความแปรผัน มีภาวะโดยอาการอื่น

ภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดศรัทธาเชื่อมั่นธรรมเหล่านี้ อย่างนี้ ผู้นี้เราเรียกว่า 'สัทธานุสारी ก้าวลงสู่อริยมรรค หยั่งลงสู่ภูมิของสัตบุรุษ ผ่านภูมิของปุถุชน ได้แล้ว ไม่ควรทำกรรมที่ทำแล้วไปเกิดในนรก กำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน หรือภูมิแห่งเปรต ไม่สมควรตายตราบเท่าที่ยังไม่ทำให้แจ้งโสดาปัตติผล'

ภิกษุทั้งหลาย ธรรมเหล่านี้ของผู้ใดประจักษ์ชัดโดยยิ่งด้วยปัญญาอย่างนี้ ผู้นี้เราเรียกว่า 'ธัมมานุสारी ก้าวลงสู่อริยมรรค หยั่งลงสู่ภูมิของสัตบุรุษ ผ่านภูมิของปุถุชนได้แล้ว ไม่ควรทำกรรมที่ทำแล้วไปเกิดในนรก กำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน หรือภูมิแห่งเปรต ไม่สมควรตายตราบเท่าที่ยังไม่ทำให้แจ้งโสดาปัตติผล'

ภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดรู้เห็นธรรมเหล่านี้ อย่างนี้ ผู้นี้เราเรียกว่า 'อริยสาวกผู้เป็นโสดาบัน ไม่มีทางตกต่ำ มีความแน่นอนที่จะสำเร็จสัมโพธิในวันข้างหน้า'

ชั้นธสุตที่ ๑๐ จบ

โอภกัณฑ์สังยุต จบ

รวมพระสุตที่มีในสังยุตนี้ คือ

๑. จักขุสุต	๒. รูปสุต
๓. วิญญาณสุต	๔. สัมผัสสุต
๕. สัมผัสชาสุต	๖. รูปสัญญาสุต
๗. รูปสัญญาเจตนาสุต	๘. รูปต้นหาสุต
๘. ปฐวีธาตสุต	๑๐. ชั้นธสุต

๕. อุปาทาสังยุต

๑. จักขุสูตร

ว่าด้วยจักขุ

[๓๑๒] เรื่องเกิดขึ้นที่กรุงสาวัตถี

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ความบังเกิด ความปรากฏแห่งจักขุ นี้เป็นความเกิดขึ้นแห่งทุกข์ เป็นความตั้งอยู่แห่งโรค เป็นความปรากฏแห่งชราและมรณะ

ความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ... แห่งโสตะ ฯลฯ

ความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ... แห่งฆานะ ...

ความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ... แห่งชีวหา ...

ความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ... แห่งกาย ...

ความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ความบังเกิด ความปรากฏแห่งมโน นี้เป็นความเกิดขึ้นแห่งทุกข์ เป็นความตั้งอยู่แห่งโรค เป็นความปรากฏแห่งชราและมรณะ

ภิกษุทั้งหลาย ส่วนความดับ ความสงบระงับ ความตั้งอยู่ไม่ได้แห่งจักขุ นี้เป็นความดับแห่งทุกข์ เป็นความสงบระงับแห่งโรค เป็นความตั้งอยู่ไม่ได้แห่งชราและมรณะ

ความดับ ... แห่งโสตะ ฯลฯ

ความดับ ... แห่งฆานะ ...

ความดับ ... แห่งชีวหา ...

ความดับ ... แห่งกาย ...

ความดับ ความสงบระงับ ความตั้งอยู่ไม่ได้แห่งมโน นี้เป็นความดับแห่งทุกข์ เป็นความสงบระงับแห่งโรค เป็นความตั้งอยู่ไม่ได้แห่งชราและมรณะ”^๑

จักขุสูตรที่ ๑ จบ

^๑ ดูเทียบ ส.สพ. (แปล) ๑๘/๒๑/๒๐

๒. รูปสูตร

ว่าด้วยรูป

[๓๑๓] เรื่องเกิดขึ้นที่กรุงสาวัตถี

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ความบังเกิด ความปรากฏแห่งรูป นี้เป็นความเกิดขึ้นแห่งทุกข์ เป็นความตั้งอยู่แห่งโรค เป็นความปรากฏแห่งชราและมรณะ

ความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ... แห่งสัททะ ฯลฯ แห่งคันธะ ... แห่งรส ... แห่งโณฏฐัพพะ ...

ความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ความบังเกิด ความปรากฏแห่งธรรมารมณ์ นี้เป็นความเกิดขึ้นแห่งทุกข์ เป็นความตั้งอยู่แห่งโรค เป็นความปรากฏแห่งชราและมรณะ

ภิกษุทั้งหลาย ส่วนความดับ ความสงบระงับ ความตั้งอยู่ไม่ได้แห่งรูป นี้เป็นความดับแห่งทุกข์ เป็นความสงบระงับแห่งโรค เป็นความตั้งอยู่ไม่ได้แห่งชราและมรณะ

ความดับ ความสงบระงับ ความตั้งอยู่ไม่ได้แห่งสัททะ ฯลฯ แห่งคันธะ ... แห่งรส ... แห่งโณฏฐัพพะ ...

ความดับ ความสงบระงับ ความตั้งอยู่ไม่ได้แห่งธรรมารมณ์ นี้เป็นความดับแห่งทุกข์ เป็นความสงบระงับแห่งโรค เป็นความตั้งอยู่ไม่ได้แห่งชราและมรณะ”^๑

รูปสูตรที่ ๒ จบ

๓. วิญญาณสูตร

ว่าด้วยวิญญาณ

[๓๑๔] เรื่องเกิดขึ้นที่กรุงสาวัตถี

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ... แห่งจักขุวิญญาณ ฯลฯ เป็นความปรากฏแห่งชราและมรณะ ฯลฯ

^๑ ดูเทียบ ส.สพ. (แปล) ๑๘/๒๒/๒๐-๒๑

ความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ... แห่งมโนวิญญาน ฯลฯ เป็นความปรากฏ
แห่งชราและมรณะ

ภิกษุทั้งหลาย ส่วนความดับ ... แห่งจักขุวิญญาน ฯลฯ เป็นความตั้งอยู่
ไม่ได้แห่งชราและมรณะ ฯลฯ

ความดับ ... แห่งมโนวิญญาน ฯลฯ เป็นความตั้งอยู่ไม่ได้แห่งชราและมรณะ”

วิญญานสูตรที่ ๓ จบ

๔. สัมผัสสูตร

ว่าด้วยสัมผัส

[๓๑๕] เรื่องเกิดขึ้นที่กรุงสาวัตถี

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ...
แห่งจักขุสัมผัส ฯลฯ เป็นความปรากฏแห่งชราและมรณะ ฯลฯ

ความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ... แห่งมโนสัมผัส ฯลฯ เป็นความปรากฏแห่ง
ชราและมรณะ

ภิกษุทั้งหลาย ส่วนความดับ ... แห่งจักขุสัมผัส ฯลฯ เป็นความตั้งอยู่ไม่
ได้แห่งชราและมรณะ ฯลฯ

ความดับ ... แห่งมโนสัมผัส ... เป็นความตั้งอยู่ไม่ได้แห่งชราและมรณะ”

สัมผัสสูตรที่ ๔ จบ

๕. สัมผัสสชาสูตร

ว่าด้วยสัมผัสสชาเวทนา

[๓๑๖] เรื่องเกิดขึ้นที่กรุงสาวัตถี

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ...
แห่งจักขุสัมผัสสชาเวทนา ฯลฯ เป็นความปรากฏแห่งชราและมรณะ ฯลฯ

ความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ความบังเกิด ความปรากฏแห่งมโนสัมผัสสชา-
เวทนา นี้เป็นความเกิดขึ้นแห่งทุกข์ เป็นความตั้งอยู่แห่งโรค เป็นความปรากฏ
แห่งชราและมรณะ

ภิกษุทั้งหลาย ส่วนความดับ ความสงบระงับ ... แห่งจักขุสัมผัสสชาเวทนา
 ฯลฯ เป็นความตั้งอยู่ไม่ได้แห่งชราและมรณะ ฯลฯ

ความดับ ความสงบระงับ ความตั้งอยู่ไม่ได้แห่งมโนสัมผัสสชาเวทนา ฯลฯ
 นี้เป็นความดับแห่งทุกข์ เป็นความสงบระงับแห่งโรค เป็นความตั้งอยู่ไม่ได้แห่งชรา
 และมรณะ”

สัมผัสสชาสูตฺรที่ ๕ จบ

๖. สัณฺญาสูตฺร

ว่าด้วยสัณฺญา

[๓๑๗] เรื่องเกิดขึ้นที่กรุงสาวัตถี

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ...
 แห่งรูปสัณฺญา ฯลฯ เป็นความปรากฏแห่งชราและมรณะ ฯลฯ

ความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ความบังเกิด ความปรากฏแห่งธัมมสัณฺญา นี้
 เป็นความเกิดขึ้นแห่งทุกข์ เป็นความตั้งอยู่แห่งโรค เป็นความปรากฏแห่งชราและ
 มรณะ

ภิกษุทั้งหลาย ส่วนความดับ ... แห่งรูปสัณฺญา ฯลฯ เป็นความตั้งอยู่ไม่
 ได้แห่งชราและมรณะ ฯลฯ

ความดับ ความสงบระงับ ความตั้งอยู่ไม่ได้แห่งธัมมสัณฺญา นี้เป็นความดับ
 แห่งทุกข์ เป็นความสงบระงับแห่งโรค เป็นความตั้งอยู่ไม่ได้แห่งชราและมรณะ”

สัณฺญาสูตฺรที่ ๖ จบ

๗. สัณฺเญตนาสูตฺร ว่าด้วยสัณฺเญตนา

[๓๑๘] เรื่องเกิดขึ้นที่กรุงสาวัตถี

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ... แห่งรูปสัณฺเญตนา ฯลฯ เป็นความปรากฏแห่งชราและมรณะ ฯลฯ

ความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ความบังเกิด ความปรากฏแห่งธัมมสัณฺเญตนา นี้เป็นความเกิดขึ้นแห่งทุกข์ เป็นความตั้งอยู่แห่งโรค เป็นความปรากฏแห่งชราและมรณะ

ภิกษุทั้งหลาย ส่วนความดับ ... แห่งรูปสัณฺเญตนา ฯลฯ เป็นความตั้งอยู่ไม่ได้แห่งชราและมรณะ ฯลฯ

ความดับ ความสงบระงับ ความตั้งอยู่ไม่ได้แห่งธัมมสัณฺเญตนา นี้เป็นความดับแห่งทุกข์ เป็นความสงบระงับแห่งโรค เป็นความตั้งอยู่ไม่ได้แห่งชราและมรณะ”

สัณฺเญตนาสูตฺรที่ ๗ จบ

๘. ตัณฺหาสูตฺร ว่าด้วยตัณหา

[๓๑๙] เรื่องเกิดขึ้นที่กรุงสาวัตถี

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ... แห่งรูปตัณหา ฯลฯ เป็นความปรากฏแห่งชราและมรณะ ฯลฯ

ความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ความบังเกิด ความปรากฏแห่งธัมมตัณหา นี้เป็นความเกิดขึ้นแห่งทุกข์ เป็นความตั้งอยู่แห่งโรค เป็นความปรากฏแห่งชราและมรณะ

ภิกษุทั้งหลาย ส่วนความดับ ... แห่งรูปตัณหา ฯลฯ เป็นความตั้งอยู่ไม่ได้แห่งชราและมรณะ ฯลฯ

ความดับ ความสงบระงับ ความตั้งอยู่ไม่ได้แห่งอัมมัตถหา นี้เป็นความดับ
แห่งทุกข์ เป็นความสงบระงับแห่งโรค เป็นความตั้งอยู่ไม่ได้แห่งชราและมรณะ”

ตัณหาสูตรที่ ๘ จบ

๙. ธาตุสูตร

ว่าด้วยธาตุ

[๓๒๐] เรื่องเกิดขึ้นที่กรุงสาวัตถี

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ความ
บังเกิด ความปรากฏแห่งปฐวีธาตุ ฯลฯ เป็นความปรากฏแห่งชราและมรณะ ...
แห่งอาโปธาตุ ฯลฯ แห่งเตโชธาตุ ... แห่งวาโยธาตุ ... แห่งอากาศธาตุ ...

ความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ความบังเกิด ความปรากฏแห่งวิญญานธาตุ นี้
เป็นความเกิดขึ้นแห่งทุกข์ เป็นความตั้งอยู่แห่งโรค เป็นความปรากฏแห่งชราและ
มรณะ

ภิกษุทั้งหลาย ส่วนความดับ ... แห่งปฐวีธาตุ ฯลฯ เป็นความตั้งอยู่ไม่ได้
แห่งชราและมรณะ

ความดับ ... แห่งอาโปธาตุ ฯลฯ

ความดับ ... แห่งเตโชธาตุ ...

ความดับ ... แห่งวาโยธาตุ ...

ความดับ ... แห่งอากาศธาตุ ...

ความดับ ความสงบระงับ ความตั้งอยู่ไม่ได้แห่งวิญญานธาตุ นี้เป็นความดับ
แห่งทุกข์ เป็นความสงบระงับแห่งโรค เป็นความตั้งอยู่ไม่ได้แห่งชราและมรณะ”

ธาตุสูตรที่ ๙ จบ

๑๐. ชั้นธสุตฺร

ว่าด้วยชั้นธ

[๓๒๑] เรื่องเกิดขึ้นที่กรุงสาวัตถี

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ความบังเกิด ความปรากฏแห่งรูป นี่เป็นความเกิดขึ้นแห่งทุกข์ เป็นความตั้งอยู่แห่งโรค เป็นความปรากฏแห่งชราและมรณะ

ความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ... แห่งเวทนา ฯลฯ แห่งสัญญา ... แห่งสังขาร ...

ความเกิดขึ้น ความตั้งอยู่ ความบังเกิด ความปรากฏแห่งวิญญาณ นี่เป็นความเกิดขึ้นแห่งทุกข์ เป็นความตั้งอยู่แห่งโรค เป็นความปรากฏแห่งชราและมรณะ

ภิกษุทั้งหลาย ส่วนความดับ ความสงบระงับ ความตั้งอยู่ไม่ได้แห่งรูป นี่เป็นความดับแห่งทุกข์ เป็นความสงบระงับแห่งโรค เป็นความตั้งอยู่ไม่ได้แห่งชราและมรณะ

ความดับ ความสงบระงับ ... แห่งเวทนา ฯลฯ แห่งสัญญา ... แห่งสังขาร ...

ความดับ ความสงบระงับ ความตั้งอยู่ไม่ได้แห่งวิญญาณ นี่เป็นความดับแห่งทุกข์ เป็นความสงบระงับแห่งโรค เป็นความตั้งอยู่ไม่ได้แห่งชราและมรณะ”

ชั้นธสุตฺรที่ ๑๐ จบ

อุปปาทสังยุต จบ

รวมพระสุตฺรที่มีในสังยุตนี้ คือ

๑. จักขุสุตฺร	๒. รูปสุตฺร
๓. วิญญาณสุตฺร	๔. สัมผัสสุตฺร
๕. สัมผัสชาสุตฺร	๖. สัญญาสุตฺร
๗. สัญเจตนาสุตฺร	๘. ตัณหาสุตฺร
๙. ธาตุสุตฺร	๑๐. ชั้นธสุตฺร